

Verslag ICMA 2019 NASHVILLE

Inleiding

Verslag van de reis naar Nashville waar 19 tot en met 23 oktober 2019 het ICMA-congres plaats vond. De Nederlandse delegatie en hun kennispartners verlengen elk jaar hun bezoek met anderhalve dag voor educatieve/ culturele activiteiten, intervisie en teambuilding. Sinds twee jaar trekken we op met de Vlaamse delegatie. De ploeg bestond dit jaar uit Frans en Gerrie Mencke (Hoorn), Wim van Twuijver (Alkmaar), Bjørn en Leonoor van den Brink (Wierden), Colin en Ellen Beheydt (Brugge), Borchert en Els Beliën (Oosterzele), Joëlle Eggermont (Kraainem), Wim en Inge van der Schoot (Ranst), Monique Kortwijk (VGS), Ingrid Vogel (VGS), Roel Wever (BMC)

Zaterdag 19 oktober 2019

In de wachtruimte van de vertrekhal komen de ICMA-gangers één voor één binnen. Volgens schema vliegen we om 10.05 uur, maar dat gaat niet door. Sinds de vorige vlucht staat het toestel al een paar uur aan de grond en de remmen zijn nog niet afgekoeld. Het wordt uiteindelijk een half uur later. Veel meer moet het ook niet worden want de overstaptijd in Atlanta bedraagt minder dan twee uur.

Op het regenachtige Hartsfield-Jackson Atlanta International Airport zet de piloot het toestel aan de grond. Hij remt zo hard dat we meteen moeten denken aan de oververhitte remmen. Maar alles gaat goed. Het is 14.30 uur. Om 16.05 hangen we weer in de lucht. De afstand van Atlanta naar Nashville is 344 kilometer. Het ligt ten noordwesten van Atlanta. We vliegen van Eastern Daylight Time naar Central Daylight Time en dat betekent een uur tijdsverschil. We halen de huurauto op en met z'n zessen rijden we naar The Nashville Renaissance Hotel. Roel en Wim zitten een paar straten verder in een ander hotel. Voor vanavond heeft Frans Mencke voor een deel van de groep een restaurant gereserveerd. Colin Beheydt, Borchert Beliën en Bjørn van den Brink hebben andere verplichtingen. Voor hen vindt om 19.00 uur de eerste officiële bijeenkomst plaats: The Leadership dinner. Dat is de aftrap van het congres voor de city managers die de beroepsgroep van hun land

vertegenwoordigen. De bijeenkomst vindt plaats in the Bell Tower, een voormalige kerk uit 1874 die inmiddels in gebruik is als multifunctioneel centrum voor concerten, trouwerijen en diners.

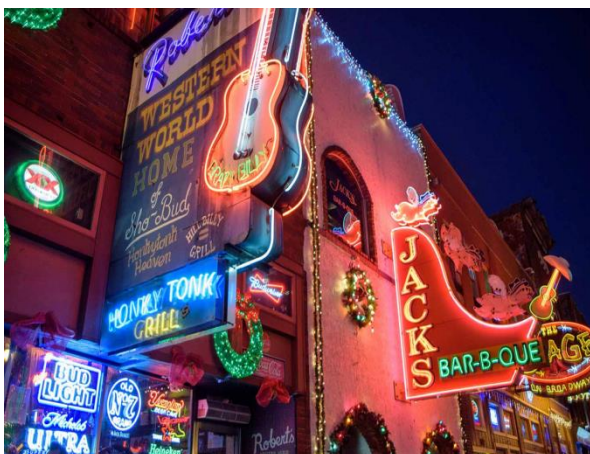
Music City Center Nashville

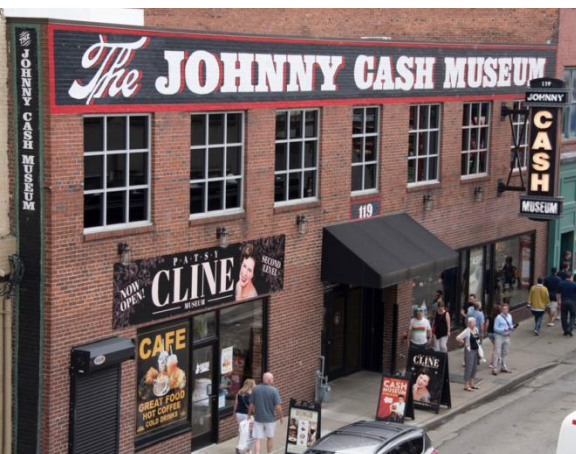
Dinner in The Bell Tower

Tussen het hotel en the Bell Tower ligt de straat Broadway, een populaire doorgaande weg in het centrum van de stad, bekend om live countrymuziek, winkels, restaurants, toeristische attracties en een paar hotels. Uit elk pand komt live muziek. Het zal de komende dagen lastig blijken een restaurant te vinden waar je elkaar kan verstaan. aan. Gezellig is het wel. Van 's morgens vroeg tot in de kleine uurtjes. De in Nederland verboden bierfietsen rijden af en aan.

We komen aan bij de Bell Tower. De sfeer is goed. Met de vele bekende gezichten die elkaar na een jaar weer treffen, heeft het iets weg van een reünie. Direct worden afspraken gemaakt voor overleg later deze week. Het tempo zit erin. Toespraken van de huidige ICMA-president Karin Pinkos en de beoogde opvolger Jane Brautigam, maken de boel compleet. Om 22.00 uur houden we het voor gezien. Het is voor ons eigenlijk 05.00 uur 's morgens en dat hakt er toch een beetje in.

Broadway

Johnny Cash Museum

Zondag 20 oktober 2019

Het congrescentrum is het Music City Center Nashville. Inchecken doe je zelf. Met de qr-code in je mailbox legitimeer je je. Uit de printer rolt een kaart en daarnaast staat een bak met keycards. Uit een groot wandrek haal je stickers die op jou van toepassing zijn. Je bent boardmember, speaker, student, enz. of een combinatie daarvan. Bovendien zijn er stickers die de omvang van je dienstverband aangeven. Deze stickers plak je onder de deelnemerskaart, zodat iedereen die je ontmoet de antwoorden kan zien op de eerste vijf vragen.

Van 08.30 tot 11.30 uur de eerste vergadering van de International Committee. Een adviesorgaan voor the ICMA Executive Board over onderwerpen die wereldwijd spelen zodat ICMA haar beleid daarop kan aanpassen. Ook doen wordt verslag gedaan van activiteiten van het afgelopen jaar en worden de plannen voor het komende jaar gepresenteerd.

Tijd voor de lunch. En op de heenweg kwamen we langs het Johnny Cash museum. Dat pakken we even mee. Van 13.00 uur tot 14.30 spreken we over de vraag 'How to engage residents in sustainability initiatives'. Daar hebben we in Nederland al enige ervaring in opgedaan. Burgerinitiatieven voor met name coöperaties met windmolens en zonneparken. Nederland blijkt redelijk vooraan te lopen. Zowel in het 'buiten naar binnen halen' als het omgaan met burgerinitiatieven gericht op duurzaamheid. Dat geldt nog meer voor Denemarken. Verder doen Zwitserland en Frankrijk het goed in duurzaamheid. Terwijl in landen als India, Zuid-Afrika, Brazilië en Mexico de burgerparticipatie hoog scoort. Dat wordt verklaard. In deze landen heerst een ontoegankelijke bureaucratie waardoor er een lobby is ontstaan. Deze informele politiek is diepgeworteld. Dankzij deze bemiddelaars worden de wensen en behoefte van de inwoners bij de politiek onder de aandacht gebracht. En omgekeerd wordt het overheidsbeleid naar de burgers vertaald. Het zijn vaak actieve burgers die persoonlijke contacten onderhouden met raadsleden en wethouders, inspreken bij vergaderingen en lid zijn van commissies.

We verlaten de bijeenkomst iets eerder om aan te schuiven bij een ander overleg. De Vlaamse delegatie organiseert in 2020 in Turnhout de Europese Regional Summit. Nederland heeft een paar jaar geleden de bijeenkomst georganiseerd in Amsterdam. En nu zijn we aanwezig als adviseur c.q. samenwerkingspartner. Peter Agh, een Slowaakse collega die zich vanuit ICMA bezig houdt met Europese aangelegenheden, treedt op als sparring partner. Locaties, activiteiten en sprekers passeren de revue. Voor een eerste sessie hebben we redelijk snel de contouren te pakken.

Om 14.00 uur vindt de officiële opening plaats. Voorzitter Karin Pinkos opent het congres. Er zijn ruim 5500 geregistreerde deelnemers en daarmee is Nashville het grootste congres tot nu toe. Het is bovendien het grootste congres voor

overheidsdienaren wereldwijd. Van 15.00 uur tot 16.00 uur luisteren we naar de eerste keynote speaker Jake Wood.

Jake Wood is voormalig footballspeler, oorlogsveteraan en medeoprichter en CEO van Team Rubicon en auteur van *Take Command: Lessons in Leadership*. Team Rubicon is een non-profitorganisatie die militaire veteranen rekruteert, traint en inzet voor rampzones over de hele wereld en binnen de Verenigde Staten. Bij rampen zijn de onzekere factoren complexiteit, beweging, onzekerheid en onduidelijkheid. Jake Wood maakt een vergelijking met de dagelijkse praktijk van leidinggevenden en de leiderschapskwaliteiten die vereist zijn om in dergelijke situaties op te treden. Hoe vertaalt zijn boodschap zich naar management binnen de lokale overheid. Zijn belangrijkste boodschap gaat over perspectief. Bij het opstellen van beleidsplannen is het van cruciaal belang dat bestuurders midden in de gemeenschap staan om dingen te bekijken vanuit het perspectief van de inwoner. We hebben vaak het gevoel dat we het juiste antwoord hebben omdat we de vraag eerder hebben gezien, maar onze ervaring komt zelden overeen met de behoeften van anderen. Veranderend perspectief vereist dat mensen hun comfortzone verlaten, empathie hebben en open staan voor het veranderen van hun mening c.q. vooroordelen. Jake Wood heeft ook een boodschap voor managers in crisissituaties. Het is de taak van een leider om een gevoel van rust te bieden te midden van een ramp. In het leger gaat men ervan uit dat angst en paniek besmettelijk zijn. Help de mensen om je heen door aan te geven wat belangrijk is en wat niet. En focus op duidelijke, meetbare doelstellingen.

Jake Wood en ICMA doen veel voor veteranen. Daarover zegt hij : Bij werving en selectie van managers voor de lokale overheid, is het goed om je te verdiepen in achtergrond en ervaring. Neem de tijd om vaardigheden, training en ervaring te begrijpen. Begin met de veronderstelling dat de sollicitant zeer gemotiveerd is, een geweldige teamspeler is en zeer trainbaar. Ze hebben vaak lastige missies uitgevoerd in moeilijke situaties. Wie wil dit talent niet in zijn team.

Het verspreiden van best practices over gemeenschappen is van cruciaal belang om ongelijkheid tegen te gaan. Leidinggevenden in het lokale bestuur moeten trots zijn dat zij elke dag het leven van hun gemeenschap verbeteren. Vraag je af hoe je voor alle burgers een gelijk speelveld creëert waar iedereen gelijke kansen krijgt. Hoe worden we betere rentmeesters van onze planeet, ongeacht onze politieke overtuigingen en hoe brengen we verdeelde gemeenschappen samen.

Aansluitend wordt de beurs geopend. De laatste ontwikkelingen, de nieuwste software en de beste inzichten worden aan de man gebracht. Tussendoor een hapje en een drankje. Om 19.30 uur houden we het voor gezien. Het hotel is een kwartiertje lopen van het congrescentrum. We gaan ons even opfrissen en 21.00 uur zijn we terug voor de officiële ontvangstreceptie in een ander hotel.

De executive director van ICMA, Marc Ott, neemt het woord. Hij heet iedereen welkom en introduceert voorzitter Karin Pinkos. Tijdens de receptie worden nieuwe samenwerkingsovereenkomsten getekend en bestaande overeenkomsten vernieuwd. De secretarissenverenigingen van Polen, India en China zijn nieuwe samenwerkingspartners. Onder grote belangstelling van hun eigen delegaties worden de papieren getekend. Nederland is aan de beurt om een verlenging te tekenen. We praten bij en maken nieuwe afspraken. Om 22.30 is het mooi geweest. De volgende dag begint voor de liefhebbers om 07.00 uur met een Inspirational Breakfast. Dat slaan we even over maar de keynote speaker van 08.30 uur willen we niet missen.

De beursvloer

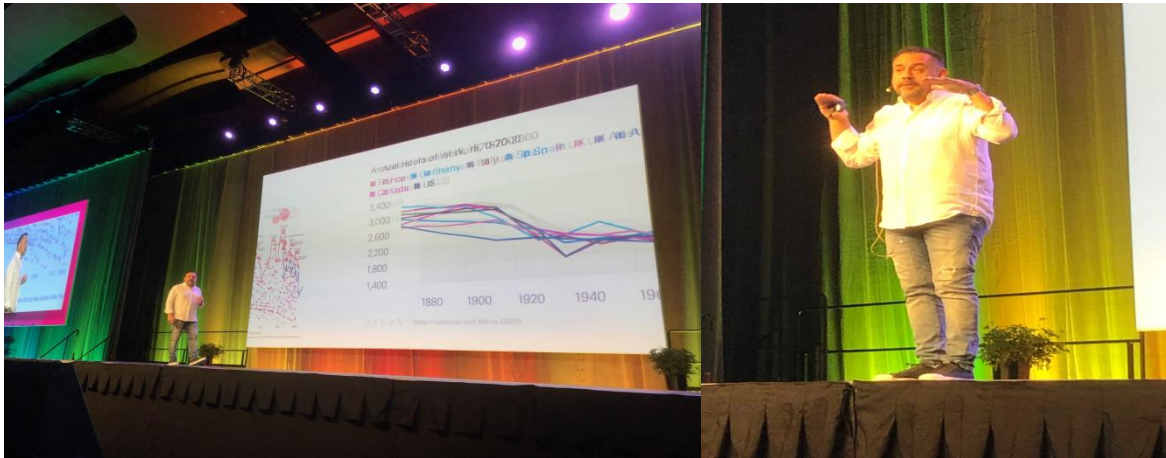

Ondertekening samenwerkingsovereenkomst

Maandag 21 oktober 2019

De keynotespeaker is Leonard Brody. Hij adviseert bedrijven over hoe om te gaan met snelle veranderingen en ontwrichting. Brody is hoofd Innovatie bij de Anschutz-groep, met 75.000 medewerkers het grootste bedrijf ter wereld in live sport en entertainment. Volgens Brody zijn sciencefictionschrijvers de beste toekomstvoorspellers. De laatste 100 jaar is er een compleet nieuwe wereld ontstaan, cryptogeld neemt de rol van de overheid als bankier over, en particulier

huizenbezit gaat in de toekomst over naar private lease. Leonard Brody is één van de top 30 managementdenkers op de wereldranglijst. Hij wordt ook wel 'een

Leonard Brody

controversiële leider van de nieuwe wereldorde' genoemd. Brody benadrukt de noodzaak van de ontwikkeling van personeel om beter de werkzaamheden te kunnen uitvoeren in een omgeving die steeds ingewikkelder wordt qua informatie- en communicatietechnologie. In beginsel zijn overheden in staat om te voorzien in de behoeften van hun kiezers. Dat lijkt eenvoudig, maar het is moeilijk uit te voeren. ICT kan ertoe bijdragen dat de behoeften beter worden begrepen. ICT stelt werknemers in de publieke sector in staat continu te verbeteren. Lokale overheden kunnen onzekere periodes benutten door te innoveren. Zij hebben nauw contacten met hun kiezers waardoor het mogelijk is nieuwe producten, diensten en werkwijzen uit te proberen. Dat zorgt voor meer verbinding en komt de dienstverlening en daarmee de relatie burger - overheid ten goede. Brody heeft ook adviezen voor leidinggevendenden bij de lokale overheid: Overheden behandelen hun inwoners zelden als klanten. Overheden spreken vaker óver dan mét burgers. Als je het verschil wilt maken, dan moet je je richten op klantensucces. Je kan beter stoppen met de ombudsman en deze vervangen door een hoofd klantencontacten. Dat zou een geweldige eerste stap zijn om de verandering door te voeren. Brody heeft nog een advies. Leer van het verleden en stel kaders vast om het voortaan anders te doen. De meeste lokale overheden zijn vaak bezig met symptoombestrijding. Zij zien geen kans om te denken vanuit een ander fundamenteel perspectief dan bestaand beleid. Dat is een verkeerde benadering. Zo blijft het ene probleem na het andere zich voordoen. De eerste stap om te veranderen is het anders omgaan met de input van je klanten. De voorspellende waarde van geëxtrapoleerde data zou een veel betere basis zijn dan de waan van alle dag. Daarnaast moeten we vooral blijven leren van de best practices van organisaties en bedrijven die ingrijpende veranderingen hebben overleefd. Tot slot waarschuwt Brody voor twee grote problemen in de komende jaren. Het eerste is een verschuiving van menselijke dominantie naar gedeelde intelligentie met machines. De ethiek rond die verschuiving zal de lokale overheden enorm zorgen baren. Het tweede is dat de wereld de komende 50 jaar volledig zal

verstedelijken. De huisvestingsproblematiek zal grote druk uitoefenen op de lokale overheden. Daar kan je nu op anticiperen met wetgeving en technische oplossingen.

De presentatie duurt een uur. Maar voordat 5500 toehoorders de zaal hebben verlaten, zijn we een kwartier verder. We zijn net op tijd om aan te schuiven bij No Nonsense, A Regional Approach in Belgium. De Vlaamse collega's Colin Beheydt en Borchert Beliën hebben een presentatie voorbereid over de bestuurlijke complexiteit van België. België is verdeeld in het Nederlandstalige noorden en het Franstalige zuiden. België is een federatie die opgedeeld is in drie gebiedsgebonden overheden: het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en voor de stad Brussel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Los van de nationale overheid, heeft ook elk van deze gewesten haar eigen parlement en regering. Deze gewesten houden zich hoofdzakelijk bezig met zaken zoals ruimtelijke ordening, landbouw, werkgelegenheid, handel en het aansturen van de in totaal tien provincies en 589 gemeenten. Naast gebiedsgebonden overheden kent België ook taalgebonden overheden die verantwoordelijk zijn voor zaken zoals cultuur, onderwijs, sport, media en welzijn. Ongeacht waar zij wonen hebben Frans sprekenden een Franse gemeenschap, Nederlandssprekenden een Vlaamse gemeenschap en voor de 75.000 Duitssprekenden in de provincie Luik is er de Duitstalige gemeenschap. Deze gemeenschappen hebben op hun beurt ook weer ieder een eigen parlement en regering. Brussel is een apart gewest en de wie bevoegd is, wordt bepaald door de taal die de inwoner van Brussel spreekt. Daarnaast heeft België ook nog een overkoepelende federale overheid die zich vooral met buitenlandse zaken en defensie bezighoudt. Tegen deze achtergrond schets de gemeentesecretaris van Brugge het moeizame proces van veranderingen

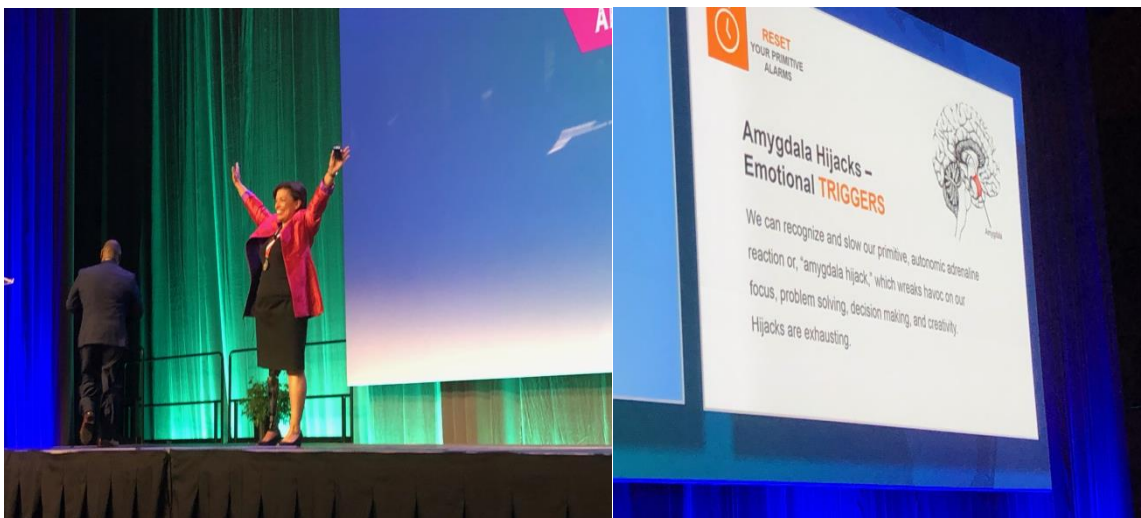
Pauze. De groep deelt zich op. Sommigen maken een fieldtrip. Voor partners is er een partnerprogramma en de anderen maken zich op voor de International Affiliate Organizations meeting, één van de leukste bijeenkomsten. Deelnemers van 35 landen delen hun grootste uitdagingen, successen en mindere ervaringen. De groep is de laatste jaren flink uitgebreid. Belangstellende Amerikanen, Palestijnen en nieuwe affiliate Polen is ook aangeschoven. Nederland mag ook aan de bak. Het gaat over Brexit, Stikstof en Duurzaamheid. Australië heeft ook een stikstofprobleem,

duurzaamheid speelt overal en met de voorzitter van Solace (Engelse VGS) zetten we een boompje op over de Brexit. In de meeste landen gaat het om bezuinigingen, samenwerking, duurzaamheid en jeugdproblematiek. De belangstelling voor elkaars problemen en oplossingen is groot. Na afloop van deze ruim twee uur durende meeting (14.30 - 16.30 uur) wordt er druk nagepraat. We leren hier vooral uit dat de verschillen tussen de landen klein zijn. En de overeenkomsten tussen gemeenten van dezelfde omvang in verschillende landen zijn opmerkelijk groot.

We maken een ronde over de beurs langs de stands waar we nog niet zijn geweest. Het is 17.30 uur en we moeten gaan kiezen. We zijn uitgenodigd voor verschillende recepties. We delen ons op en houden het kort. Met de groep gaan we vervolgens uit eten. Het wordt Edley's BBQ, een restaurant op 7 kilometer van het centrum, maar met een paar Ubers zijn we er zo. Spartaanse inrichting met betonnen vloer en houten meubels, vriendelijke mensen en veel locals. Het is een gezellige avond.

Dinsdag 22 oktober 2019

De jetlag houdt vol. Om 08.30 uur zijn we weer paraat. Zoals gebruikelijk spreken we af 'rechts voor in de zaal'. Dat gaat al jaren goed. De keynote speaker is Bonnie St. John, een meervoudig medaillewinnaar van de paralympics. Op vijfjarige leeftijd werd haar rechterbeen geamputeerd. Dat hield haar niet tegen om haar favoriete sport te beoefenen. Als skiester heeft zij diverse olympische medailles behaald. Bonnie St John is cum laude afgestudeerd aan Harvard, ze is een Fortune 500-bedrijfsadviseur, voormalig ambtenaar van het Witte Huis en bestsellerauteur. Haar presentatie gaat over veerkracht. Samengevat komt het neer op een quote die ook wereldwijd werd gebruikt voor koffiehouders van Starbucks : "I was ahead in the slalom. But in the second run, everyone fell on a dangerous spot. I was beaten by a woman that got up faster than I did. I learned that people fall down, winners get up, and gold medal winners just get up faster. ". Bijzonder verhaal van een bijzondere vrouw.

Bonnie St. John

In haar meest recente boek *Micro Resilience: Minor Shifts for Major Boosts in Focus, Drive and Energy* schrijft ze over hulpmiddelen en technieken om concurrentievoordeel te krijgen in de dynamische wereld van veranderingen en uitdagingen. Ook voor haar geldt de vraag op welke wijze city managers de lessen uit haar boek kunnen gebruiken om dienstverlening aan de samenleving te verbeteren.

Bestuurders van lokale overheden hebben veerkracht nodig omdat ze in allerlei richtingen worden getrokken en moeten omgaan met onderwerpen die de samenleving raken. Kleine tips kunnen hun weerbaarheid vergroten. Managers kunnen hun werkwijze vereenvoudigen, checklists gebruiken en kritieke beslissingen het beste vermijden als ze hongerig of moe zijn. Plaats een foto op je laptop of telefoon als screensaver om je eraan te herinneren waarom je voor het publieke domein hebt gekozen. Het is belangrijk om flexibel te zijn in een veranderende omgeving. Bonnie St. John heeft een advies voor leidinggevenden in het publieke domein: In alle lagen van de bevolking worstelen mensen met alle veranderingen in de huidige samenleving. De lokale overheid is een broeinest voor deze uitdagingen. In haar boek beschrijft ze een oplossing die de 'Joy Kit' wordt genoemd. Het is la in je bureau, een bestand op je computer of mobieltje met gevuld met dingen waar de blij van wordt: foto's, een pot zand van je favoriete vakantie, een opname van het blaffen van je hond, etc. Elke Joy Kit is uniek voor de gebruiker. We worden langzaam immuun voor foto's en andere aandenkens die we op onze bureaus hebben of aan de muur hangen. Een Joy Kit bevat zaken die we alleen bekijken als dat nodig is. Als je je eigen houding kunt veranderen, krijg je meer geduld, meer energie en meer de neiging om je open te stellen voor meer creatieve oplossingen voor de problemen van je klanten.

Over de opkomst van de vrouwelijke overheidsmanager zegt ze dat vrouwen op meer verschillende manieren leiding geven dan mannen. Vrouwen geven zelden in de traditioneel mannelijke stijl opdrachten van bovenaf, met name omdat dat niet altijd van vrouwen wordt geaccepteerd. En vrouwen die tegen hun eigen persoonlijkheid ingaan en proberen een mannelijke stijl te imiteren, lopen meestal vast. Vrouwen moeten hun eigen leiderschap vinden waarin zij zich vrij voelen om te veranderen. De conclusie uit een serie interviews met bekende leidinggevende vrouwen (staatssecretarissen, ambassadeurs, ministers, enz) was dat zij niet alleen sterke leiders waren maar ook zichzelf zijn gebleven. In haar woonplaats in Catskill Mountains is ze erg betrokken bij de lokale politiek en bezoekt ze regelmatig raadsvergaderingen.

Om 13.00 uur de volgende bijeenkomst. The International European City Managers Network Meeting gaat over samenwerking op gemeenschappelijke thema's, de voorbereiding van de regional summit in Turnhout 2020, en de voorbereiding van een Europese presentatie over duurzaamheid en renewable energie tijdens het volgende ICMA-congres in Toronto 2020. De commissie van de voorbereiding bestaat uit Denemarken (Ib Rasmussen), Vlaanderen (Colin Beheydt) en Nederland (Bjørn van

den Brink). Als het thema aanslaat in Turnhout, zal het mogelijk ook aanslaan in Toronto.

Een deel van de groep heeft tickets voor het slotfeest. De rest gaat naar een wedstrijd van de plaatselijke ijshockeyclub The Smashville Predators. Na afloop nog een drankje met live muziek bij Nashville Crossroads. Daar maakt een country band plaats voor Rock-a-Billyband The Eskimo Brothers. Nog één Miller light and we call it a day.

The Smashville Predators

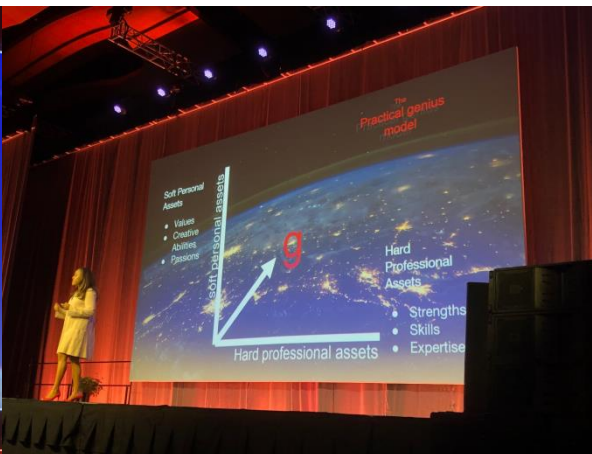
The Eskimo Brothers

Woensdag 23 oktober 2019

Het slotfeest was om 22.00 uur afgelopen en de hockywedstrijd duurde tot 22.30 uur. Uit voorzorg begint het ochtendprogramma toch een half uur later. Voorzitter Karin Pinkos opent het programma. Eerst worden alle collega's met omvangrijke dienstverbanden geëerd. Ze komen één voor één het podium op en krijgen een hand van het bestuur. Dan volgt de introductie van de gastgemeente van volgend jaar. Het wordt Toronto, Canada. De goede promotiefilm en de vlotte introductie van het organisatieteam maken de toehoorders enthousiast. En dan is het alweer tijd voor de volgende keynote speaker.

Gina Rudan

Het is Gina Rudan, een portoricaanse die volgens haar moeder flamengodanseres had moeten worden. In plaats daarvan haalde zij haar master in public administration en ging zij aan de slag als adviseur om prestaties te verbeteren. Ze noemt zich cultureel alchemist. Bij Google was Gina Rudan verantwoordelijk voor Cultuur en Diversiteit. Vóór Google richtte ze haar eigen praktijk op voor leiderschapsontwikkeling, Genuine Insights Inc. Ze is de bestverkopende auteur van Practical Genius. Haar stelling is: genius is a choice, not a gift. Ze zoekt de verbinding tussen kennis, vaardigheden en kracht enerzijds, en waarden, passie, creativiteit en ambitie anderzijds. Die mix gaat iedereen verder brengen. Gina Rudan heeft adviezen voor vrouwen die aan het begin staan van hun loopbaan als leidinggevende binnen de overheid. Het beste advies dat zij kan geven is, blij jezelf, blij authentiek. Breng dat niet in gevaar in de hoop leidinggevend te veranderen of indruk te maken. De meeste leiders in zowel de publieke als de private sector respecteren die vrouwen die zelfverzekerd en medelevend zijn. Vooral jonge vrouwen moeten zich laten horen. Zorg dat je ergens voor staat. Koester en ontwikkel de eigenschappen die jou uniek maken. Probeer dagelijks te werken vanuit de dingen die je het liefste doet én waar je goed in bent. Hier komen zakelijke en persoonlijke talenten samen. Sla niet door naar één kant, maar zoek de balans. Omarm en vier het vermogen om te falen. Het is een krachtige en effectieve manier om lef aan te moedigen. Niemand houdt van falen. Kiezers houden hun gekozen bestuurders aan toezeggingen, maar goede resultaten komen vaak door het nemen van grote risico's en het geven van ruimte aan nieuwe ideeën. Falen is onvermijdelijk als je je nek uitsteekt.

Duidelijk verhaal met een duidelijke boodschap. Ook een beetje kort en niet echt de uitsmijter waar we eigenlijk op zaten te wachten. Er volgt nog een slotwoord van de voorzitter en het congres is voorbij. In het gebouw vinden nog een paar uitgestelde sessies plaats, maar dat was het dan ook. Onder het genot van een bak koffie bij Starbucks bespreken we de invulling van de middag. Aanvankelijk zouden we een masterclass volgen aan the Vanderbilt University, maar die is op het laatste moment afgezegd. De Vlaamse collega's hebben nog een extra vergadering gepland over de constructie van Excello, de Vlaamse VGS.

We gaan naar de Belle Meade Plantation. Bell Meade is een historisch herenhuis - dat nu in gebruik is als museum - met bijgebouwen op een terrein van 30 hectare (oorspronkelijk 5400 hectare). Er is een wijnmakerij toegevoegd en er staat een bezoekerscentrum. De bijgebouwen (een slavenwoning, een zuivelruimte, een koetshuis, een stal, een mausoleum en een rokerij) verkeren in de oorspronkelijke staat en kunnen ook worden bezichtigd. Sinds 2004 concentreren de beheerders van de plantage zich op het vertellen van de verhalen van Afro-Amerikanen die als slaven op de plantage werden vastgehouden en daar ook bleven werken na de burgeroorlog. Op de plantage staat dan ook een houten onderkomen waarin twee families waren gehuisvest. De Bell Meade Plantation is vijf generaties lang in handen

geweest van de Harding / Jackson familie. De familie fokte paarden voor de rensport met behulp van 150 slaven. Een bijzonder stukje Amerikaanse geschiedenis.

The Belle Meade Plantation

Om 17.00 uur terug naar Nashville. De Vlaamse collega's zijn nog lang niet klaar met hun programma en we besluiten in twee aparte ploegen te gaan eten. Onderweg reserveren we een restaurant. We praten na over een indrukwekkende middag. De sfeer is prima maar we maken het niet te laat. Morgen staat Memphis op het programma.

Donderdag 24 oktober 2019

Om 08.15 uur rijden we naar Memphis. We komen langs de vaak bezongen katoenplantages en draaien countrymuziek. Na 3,5 uur komen we aan en rijden - hoe kan het ook anders - over de Elvis Presley Boulevard. Graceland ligt aan de ene kant van de weg. Parkeerterreinen en museumhallen aan de andere kant. We halen kaartjes voor een uitgebreide toer en wanen ons in de fifties en de sixties. Graceland kan van de bucket list.

Graceland

Memphis

We gaan naar Memphis downtown. Beale Street is een belangrijke locatie in de geschiedenis van de stad en een stroming in de muziek die de geschiedenis is ingegaan als de Memphis Blues. We hebben afgesproken met Frans en Gerrie in restaurant Season 52 en blikken terug op de afgelopen vijf dagen.

Het is donker als we aan de terugreis naar Nashville beginnen. Het is laat en het is druk op de weg met vooral vrachtverkeer. Met de Vlaamse delegatie doen we nog een drankje.

Vrijdag 25 oktober 2019

De laatste dag. Door de verschillende reisschema's zijn er geen gezamenlijke activiteiten meer. De eersten vertrekken richting vliegveld. Anderen pakken een bak koffie bij Starbucks en een enkeling gaat nog even de stad in. Een kort bezoek aan het Country Music Hall of Fame Museum is het laatste. Hoewel het nog ochtend is, zitten de kroegen al weer vol, klinkt overal countrymuziek en vloeit het bier rijkelijk. We nemen een taxi naar het vliegveld. Het boarden komt zo laat op gang dat we vrezen voor de aansluiting. Dankzij een flinke rugwind lopen we tijd in en stappen over op een Boeing 777-300 van KLM. Op Schiphol nemen we afscheid bij de kofferband. Een half uur later zitten we in de trein naar huis. Het was een leerzame en vermoeiende week. Toronto, here we come!